

Jan Pryszynt

"Kirchliche Stellungnahmen zu politischen und sozialen Fragen : eine Untersuchung über ihre Möglichkeiten und Grenzen anhand von ausgewählten Beispielen", Werner Heierle, Bern-Frankfurt/M. 1975 : [recenzja]

Collectanea Theologica 47/1, 254-255

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

klach niedzielnych. Temu celowi mają, między innymi, służyć wstępy teologiczne, które autor umieszcza przed każdym ważniejszym okresem. We wstępie do adwentu mówi — na przykład — o teologii proroka Izajasza, przed Wielkim Postem — o teologii Przymierza, a we wstępie do zwyczajnego okresu — o ogólnych założeniach teologii św. Marka. Poszczególne komentarze nawiązują do myśli podanych we wstępach i są ich dalszym rozwinięciem.

Autor pragnął więc podjąć — trudny od czasów wprowadzenia odnowy liturgicznej — problem, jak pogodzić komentarz tekstu Pisma św. z koniecznością przedstawienia całości nauki chrześcijańskiej. Jak wiemy, podobne próby podejmowane są i w Polsce, co przejawia się między innymi w rocznych programach kaznodziejskich. Dlatego też książka Hofmeiera może być dużą pomocą w głoszeniu słowa Bożego także w naszym kraju.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Werner HEIERLE, *Kirchliche Stellungnahmen zu politischen und sozialen Fragen. Eine Untersuchung über ihre Möglichkeiten und Grenzen anhand von ausgewählten Beispielen*, Bern—Frankfurt/M. 1975, Herbert Lang — Peter Lang, s. 181.

Spółeczny wymiar moralności, pozostający w cieniu do drugiej połowy XIX w., stoi obecnie w centrum uwagi teologii i Kościoła. Złożoność życia społecznego wzrasta, a tym samym powiększają się i trudności w rozwiązaniu wielu problemów z jego zakresu. Szczególnie poważne zagadnienia mieści w sobie dziedzina życia politycznego i tego, co dawniej zwykło było się nazywać kwestią społeczną. W postępowaniu chrześcijan w tych dziedzinach często odczuwa się potrzebę odpowiednich wskazań doktrynalnych.

Rodzi się pytanie, jakie możliwości w podawaniu tych wskazań ma Kościół i jakie są granice jego kompetencji. Taki właśnie problem podjął Werner Heierle w swojej pracy doktorskiej, którą przygotował i obronił na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu we Fryburgu Szwajcarskim.

W poszukiwaniu możliwie pełnej odpowiedzi na tak postawione pytanie, autor sięgnął do dobrze wybranych przykładów, ilustrujących naukę zarówno Kościoła katolickiego, jak ewangelickiego.

Stanowisko pierwszego przedstawił w oparciu o oficjalne dokumenty papieskie od Leona XIII do Piusa XII. Głównym argumentem, do którego urząd nauczycielski Kościoła odwołuje się w nich na uzasadnienie swej kompetencji w sprawach społecznych, jest natura etyczna tej problematyki.

Punkt widzenia Kościoła protestanckiego, który nie posiada oficjalnego magisterium, Heierle ukazał na przykładzie nauki Friedricha Neumanna, teologa szczególnie reprezentatywnego dla protestantyzmu niemieckiego w XIX w. Był on zwolennikiem etyki indywidualistycznej i wyraźnego rozgraniczenia sfery życia religijnego od politycznego i społecznego.

Całkiem odmienne stanowisko w swojej twórczości i działalności zajmował w latach trzydziestych dobrze znany teolog protestancki Dietrich Bonhoeffer. Nie tylko dostrzegał on całą ostrość problemu, lecz i zdecydowanie się wypowiadał za tym, by Kościół nie pozostawał na boku od zasadniczych spraw politycznych i społecznych. Specjalne zadanie widział on w działalności na rzecz pokoju i w potrzebie reakcji na palące kwestie polityczne, jak chociażby kwestia żydowska w czasach hitlerowskich.

Najnowszą naukę katolicką referuje autor w oparciu o analizę konstytucji *Gaudium et spes*, a ewangelicką na podstawie memoriału Rady Ewangelickiego Kościoła Niemiec Zachodnich z 1970 r. pt. *Zadania i granice kościelnych wypowiedzi odnośnie do zagadnień społecznych*. Heierle podaje krytyczną ocenę obu dokumentów, zwracając m.i. uwagę na nowe elementy

w podejściu do spraw społecznych, ale i ukazując to, czego tam jeszcze nie uwzględniono.

Może najbardziej interesujące są wnioski, które w formie ostrożnej autor podaje jako podsumowanie swoich badań. Jego zdaniem wypracowanie wszelkich wskazań dla życia politycznego i społecznego winno się opierać o prawdy wiary, a więc objawienie (włączając i prawo naturalne) oraz poważne studia rzeczoznawców. Ponieważ przygotowanie odpowiednich dokumentów wymaga znacznego i długotrwałego trudu, autor opowiada się za ujęciem w jakąś formę zinstytucjonalizowaną. Ze względu na zmienność, szczególnie charakterystyczną dla dzisiejszych czasów, w życiu społecznym autor sugeruje, by wskazania miały charakter typu przejściowego, uwzględniający warunki epoki i miejsca. Wypowiedziom tym nie powinno się jednak nadawać zbyt wysokiej rangi orzeczeń doktrynalnych.

Dla zapewnienia uznania i przyjęcia wskazań, według przeświadczenia, Heierlego, mogłaby pomóc jawność odnośnie do sposobu ich przygotowania, podanie ich w formie świadczącej o świadomości granic kompetencji i bez zbędnego podkreślania autorytatywności oraz uwydatnianie, że mają one dobro ogólne na celu.

Wskazania tego mogą tylko wtedy odegrać rolę istotną, jeśli będą skutecznie prowadziły do ich realizacji w życiu, a nie kończyć się na słownych deklaracjach.

Wydaje się, że autor cel zamierzony dla pracy osiągnął, ukazał bowiem zarówno problem jak i podał pewne wytyczne w kierunku jego rozwiązania.

ks. Jan Pryszynt, Warszawa

Mit Mönchen beten. Gebete, die auch uns zu Gott führen, wyd. Walter Nigg przy współpracy s. M. Lucia OCD, München—Luzern 1976, Rex-Verlag, s. 136.

Walter Nigg, emerytowany pastor i profesor historii Kościoła na kalwińskim Wydziale Teologicznym w Zurychu zdobył jako hagiograf szerokie uznanie i poczytność, zwłaszcza na obszarze języka niemieckiego. Uznanie to zawdzięcza oryginalnemu podejściu w swoich licznych dziełach do postaci wybitnych chrześcijan rozmaitych wyznań, przede wszystkim świętych. Żywo i przekonująco potrafi przedstawić, jak na swej drodze do Boga przezwyciężali oni słabość ludzką, współpracując z działaniem Bożym w człowieku. Troszcząc się o wierność historyczną, ogranicza się do minimum balastu naukowego i kreśli życiorysy, które nie przybierają charakteru tzw. lektury budującej.

Uczony szwajcarski nie tylko pisze biografie, lecz zajmuje się także problematyką związaną ze świętością, m.in. zagadnieniem modlitwy. Przykładem tego jest wydanie przez niego zbiorku *Mit Heiligen beten*, którego kontynuacją jest omawiane dziełko.

Szczególnie trafne są uwagi Nigga ze wstępu na temat potrzeby modlitwy dla dzisiejszego człowieka, małej przydatności dalekowschodnich metod modlitwy (tak modnych obecnie na Zachodzie), roli klasztorów w kulturowaniu modlitwy. One to — jako ośrodki życia modlitewnego — zawsze odgrywają ogromną rolę w życiu chrześcijaństwa, będąc źródłem siły i żywotności, a także są centrami, gdzie można skutecznie się uczyć obcowania na modlitwie z Bogiem.

Zbiorek niniejszy zawiera krótkie teksty modlitewne, które pochodzą od przedstawicieli życia zakonnego, obejmując całą historię monastycyzmu — od esenczyków poczynając, a na współcześnie żyjących kończąc. Są to modlitwy, w pierwszym, rzędzie założycieli zakonów tak męskich, jak i żeńskich oraz członków wspólnot zakonnych, szczególnie znanych ze swej gorliwości i modlitewnego dialogu z Bogiem. Nie pominięto także reprezentantów monastycyzmu protestanckiego.